

Sygn. akt V KZ 7/21

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

SSN Antoni Bojańczyk

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **P. W.**

oskarżonego o czyn z art. 197 § 3 pkt 3 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 lutego 2021 r.

zażalenia obrońcy

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2021 r. o zastosowaniu

środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 października 2018 r., sygn. akt II K [...], Sąd Okręgowy w Z. uznał P. W. za winnego tego, że *„w okresie od marca 2012 r. do dnia 12 lutego 2017 r. w C. i w Ż., woj. (...), w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w krótkich odstępach czasu, wielokrotnie doprowadził córkę N. W., która do 18 kwietnia 2013 r. nie miała ukończonych 15 lat życia: w okresie do 18 kwietnia 2013 r. do poddania się innym czynnościom seksualnym w postaci dotykania piersi, waginy, pośladków i wkładania palca do pochwy oraz do wykonania takich czynności w postaci dotykania jego penisa, zaś po ukończeniu 15 roku życia do obcowania płciowego w postaci stosunków oralnych i dopochwowych, jak również do poddania się innym*

czynnościom seksualnym w postaci dotykania piersi, waginy, pośladków i wkładania palca do pochwy oraz do wykonania takich czynności w postaci dotykania jego penisa, przy czym, do co najmniej jednego z tych zachowań – po ukończeniu przez nią 15 roku życia doszło po uprzednim użyciu wobec niej podstępny oraz groźby bezprawnej polegających na szantażu, iż w przypadku odmowy obcowania płciowego, będzie kłócił się z jej matką, stosował wobec jej matki przemoc, zaś w dniu 12 lutego 2017 r. stosując wobec niej przemoc, w postaci szarpania, podarcia rajstop, siedzenia na niej w sposób uniemożliwiający powstanie, przyduszania poduszką doprowadził ją do poddania się innej czynności seksualnej poprzez dotykanie jej w miejscach intymnych, działając w zamiarze odbycia z nią stosunku dopochwowego, od którego dobrowolnie odstąpił po przełamaniu oporu pokrzywdzonej”, tj. czynu z art. 200 § 1 k.k., art. 201 k.k. i art. 197 § 3 pkt 3 k.k. i art. 197 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i wymierzył mu karę 4 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I).

Ponadto, Sąd Okręgowy w Z., na podstawie art. 63 § 1 k.k., zaliczył oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności (od 21 czerwca 2017 r. do 12 października 2018 r.) na poczet orzeczonej kary (pkt II); jak również, na podstawie art. 41a § 2 i § 4 k.k. i art. 43 § 1 k.k., orzekł wobec niego zakaz zbliżania się do N. W. na odległość do 100 metrów na okres lat 10.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt II AKa (...), po rozpoznaniu apelacji obrońcy i prokuratora, zmienił ww. wyrok w ten sposób, że przyjął, iż czyn przypisany oskarżonemu wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 197 § 3 pkt 3 k.k. i art. 200 § 1 k.k. i art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., a także podwyższył wymierzoną oskarżonemu karę do 10 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 62 k.k. orzekł terapeutyczny system wykonania wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności (pkt 1 a-c). W pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy (pkt 2).

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wywiódł obrońca skazanego, zaskarżając to orzeczenie w części, tj. w zakresie pkt. 1 a i b oraz pkt. 2. Skarżący zarzucił rażącą obrazę prawa materialnego, tj. art. 197 § 3 pkt 3 k.k. (x2) oraz art. 201 k.k.; jak również rażącą obrazę prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k.

Na skutek rozpoznania wniesionej kasacji, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn. akt V KK 452/19, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Jednocześnie, postanowieniem z dnia 21 stycznia 2021 r. Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek prokuratora i na podstawie art. 538 § 2 k.p.k. w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k., zastosował wobec P. W. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, licząc od dnia 21 stycznia 2021 r., godz. 12:15, jako daty i godziny rzeczywistego pozbawienia wolności, tj. do dnia 21 kwietnia 2021 r., godz. 12:15.

Zażalenie na to postanowienie złożył obrońca P. W., zaskarżając je w całości. Skarżący zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, poprzez naruszenie:

1. art. 249 § 1 k.p.k., polegające na zastosowaniu tymczasowego aresztowania, mimo że nie jest ono niezbędne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania;
2. art. 258 § 2 k.p.k., polegające na przyjęciu, że groźba wymierzenia oskarżonemu wysokiej kary może skłaniać go do podejmowania działań zakłócających czy wręcz uniemożliwiających prawidłowy tok postępowania odwoławczego bądź ewentualnego postępowania wykonawczego, podczas gdy oskarżony na żadnym etapie postępowania nie przejawiał zamiaru bezprawnego wpływania na postępowanie;
3. art. 258 § 2 k.p.k., polegające na przyjęciu, że przesłanka określona w tym przepisie traktowana jest jako samodzielna przesłanka stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego;
4. art. 257 § 1 k.p.k., polegające na zastosowaniu wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania, mimo że z okoliczności przedmiotowej sprawy wynika, że wystarczającym byłoby zastosowanie wobec niego innego środka zapobiegawczego o charakterze wolnościowym;
5. art. 251 § 3 k.p.k., polegające na niewyjaśnieniu w uzasadnieniu postanowienia podstaw, dla których Sąd Najwyższy nie uznał za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że cel stosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego może zostać

osiągnięty również przy zastosowaniu innego (wolnościowego) środka zapobiegawczego.

Wskazując na powyższe, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uchylenie tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego, ewentualnie zastosowanie wobec niego łagodniejszego środka zapobiegawczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przeprowadzona kontrola instancyjna zaskarżonego postanowienia wykazała, że podniesione w zażaleniu zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego nie są w żadnej mierze zasadne, co też skutkowało nieuwzględnieniem złożonego środka odwoławczego.

Na wstępie należy podkreślić, że skarżący w sformułowanych zarzutach bezpośrednio nie kwestionował dowodowej przesłanki tymczasowego aresztowania, tj. dużego prawdopodobieństwa popełnienia przez oskarżonego czynu objętego przedstawionym mu zarzutem (art. 249 § 1 k.p.k.). Ustalenie to znajduje oparcie w dowodach przeprowadzonych w toku postępowania karnego. Uchylenie przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie temu sądowi sprawy do ponownego rozpoznania nie jest równoznaczne z podważeniem wartości zebranego materiału dowodowego i – co oczywiste – nie oznacza, że ustała przesłanka ogólna stosowania środków zapobiegawczych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że motywem wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego była problematyka ustania relacji pokrewieństwa prawnego między oskarżonym a pokrzywdzoną, która rzutuje na przyjęcie właściwej kwalifikacji prawnej czynu zarzuconego P. W. i, niemniej ustalone w sprawie fakty co do określonych zachowań oskarżonego względem pokrzywdzonej, nie zostały podważone.

Analiza okoliczności przedmiotowej sprawy nie pozostawia wątpliwości, że charakter przypisywanych oskarżonemu zachowań, ich czasokres, rodzaj naruszonych dóbr prawnych pokrzywdzonej, istniejąca między oskarżonym a pokrzywdzoną relacja (oskarżony faktycznie sprawował funkcję ojca pokrzywdzonej) i w końcu wysoki stopień społecznej szkodliwości tych działań – przekonują, iż przesłanka określona w art. 258 § 2 k.p.k. pozostaje spełniona i nie ma wymiaru wyłącznie hipotetycznego. W tym kontekście Sąd Najwyższy słusznie uwzględnił, że względem P. W. Sąd *a quo* wymierzył karę 4 lat i 9 miesięcy

pozbawienia wolności, zaś Sąd *ad quem* – na skutek apelacji prokuratora – podwyższył tę karę do 10 lat pozbawienia wolności. Choć wyrok Sądu Apelacyjnego został uchylony i wymaga dokonania korekty w zakresie kwalifikacji prawnej przypisywanego oskarżonemu czynu, to wyżej wymienione okoliczności w dalszym ciągu uzasadniają prognozę wymierzenia kary pozbawienia wolności, która będzie znacznie przekraczać dotychczasowy okres tymczasowego aresztowania P. W..

Należy też podkreślić, że przepis art. 258 § 2 k.p.k. wprowadza szczególny rodzaj domniemania w zakresie istnienia obawy, że oskarżony, z uwagi na grożącą mu surową karę, będzie bezprawnie utrudniał postępowanie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2020 r., sygn. akt I KZ 6/20). Stąd też zastosowanie tymczasowego aresztowania na tej podstawie prawnej nie wymaga dowodowego wykazywania okoliczności, które przemawiałyby za tym, że oskarżony w warunkach wolnościowych będzie podejmował działania godzące w prawidłowy tok postępowania. Sama zaś okoliczność, że – jak twierdzi obrońca – oskarżony do tej pory nie utrudniał toczącego się postępowania, nie dezawuuje wskazanej wyżej obawy i nie stanowi gwarancji, że P. W. nie będzie zakłócać jego dalszego biegu. Wprost przeciwnie, obecna sytuacja prawna oskarżonego i poczynione dotąd ustalenia faktyczne, przemawiają bezsprzecznie na niekorzyść P. W., który przewidując konsekwencje przypisywanego mu przestępstwa – przede wszystkim w postaci surowej kary pozbawienia wolności – może zdecydować się na działania zmierzające do oddalenia w czasie prawomocnego zakończenia sprawy, jak również momentu wykonania rzeczonej kary – a przecież do tej chwili przepis art. 249 § 4 k.p.k. zezwala na stosowanie środków zapobiegawczych, w tym też tymczasowego aresztowania. Forma tych bezprawnych działań zależy już od inwencji samego oskarżonego i nie ogranicza się wyłącznie do kwestii jego niestawiennictwa na termin rozprawy apelacyjnej, na co wskazuje obrońca w złożonym zażaleniu. Wypada też wyjaśnić, że Sąd Najwyższy stosując areszt wobec P. W., nie wskazywał na obawę matactwa procesowego, lecz obawę podjęcia bezprawnych zachowań utrudniających postępowanie – również ujętych w przepisie art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k. – która w tym przypadku wynika z surowości grożącej oskarżonemu kary pozbawienia wolności.

Zaprezentowane wyżej aspekty, w ocenie Sądu Najwyższego, dostatecznie przekonują, że w realiach niniejszej sprawy jedynie stosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego względem oskarżonego jest w stanie zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania. Nie sposób zatem uznać, aby przy wydaniu zaskarżonego postanowienia doszło do obrazy art. 257 § 1 k.p.k. Argumenty zażalenia w tym zakresie oparte zostały wyłącznie na osobistych ocenach i zapatrywaniach obrońcy co do postawy procesowej oskarżonego, które same w sobie – co oczywiste – nie mogą prowadzić do przyznania racji żalącemu i tym samym do uwzględnienia złożonego środka odwoławczego. W odniesieniu do dalszych zarzutów zażalenia należy podkreślić, że w przypadku, gdy podstawą stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego jest przepis art. 258 § 2 k.p.k., nie jest już konieczne uzasadnianie negatywnej okoliczności, o której mowa w art. 251 § 3 zd. 2 k.p.k., tj. wyjaśnienia dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego. Wobec tego, twierdzenia zaprezentowane przez skarżącego w tym przedmiocie uznać należy za bezzasadne.

Skoro zatem w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki wskazane w art. 249 § 1 k.p.k. i art. 257 § 1 k.p.k. oraz nie ujawniły się okoliczności wymienione w art. 259 § 1 i 2 k.p.k., to zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r. (I KZP 18/11, OSNKW 2012, z. 1, poz. 1), podstawa prawna z art. 258 § 2 k.p.k. może stanowić w niniejszej sprawie samodzielną przesłankę szczególną stosowania tymczasowego aresztowania. Ta konstatacja nakazuje uznać stanowisko skarżącego również w tym przedmiocie za bezzasadne.

Reasumując, stwierdzić należy, że podniesione przez obrońcę w środku odwoławczym zarzuty i okoliczności, bądź to nie mają znaczenia dla kontroli instancyjnej wskazanego orzeczenia, bądź też są całkowicie chybione. Stanowią one jedynie prostą negację okoliczności, które Sąd Najwyższy, orzekając w pierwszej instancji, wskazał jako uzasadniające zastosowanie wobec oskarżonego P. W. tymczasowego aresztowania.

Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek obrońcy z urzędu o przyznanie wynagrodzenia za obronę oskarżonego w przedmiotowym postępowaniu

zażaleniowym. Adw. K. S. został wyznaczony do pełnienia funkcji obrońcy oskarżonego w toku całego postępowania kasacyjnego, za które otrzymał wynagrodzenie zasądzone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2021 r. Żądane przez obrońcę wynagrodzenie dotyczy wyłącznie sytuacji, w których obrońca zostaje wyznaczony do dokonania konkretnej czynności, nie dotyczy natomiast przypadku, gdy pełni on funkcję obrońcy w toku prowadzonego w sprawie postępowania, bowiem pełniona przez niego funkcja rozciąga się również na czynności procesowe wywołane kwestiami incydentalnymi, a do tych zalicza się postępowanie w przedmiocie stosowania środków zapobiegawczych.

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy – na mocy art. 437 § 1 k.p.k. – orzekł jak w postanowieniu.